

ÅKERS KANAL

en turistinformation från Österåkers Hembygds- och fornminnesförening

Åkers kanal är rester av en farled som har fått namnet Långhundraleden. Den gick genom Österåker under bronsåldern, vikingatiden och ända in i medeltiden. Det var den stora vattenfarleden mellan Uppsala och Östersjön. Den gick från Tunaviken vid Trälhavet via Åkers å (nuvarande Åkers Kanal) och genom Garnsviken mot Uppsala. Österåker hade då ett strategiskt viktigt läge vid Långhundraledens mynning.

På Hembygdsföreningens tidigare Temautställning i Hembygds-museet 2012 visades en utförlig redovisning av ledens historia. Utställningen pågick till den 1 sept 2013 då den flyttades till Vallentuna bibliotek. Utställningen var tillkommen i samarbete med Arbetsgruppen Långhundraleden och baserad på deras bok "*Nytt ljus över Långhundraleden – bygder, båtar och natur*".

Arbetsgruppen Långhundraleden arbetar för att sprida kunskap om den forntida leden och är ett samarbete mellan 17 hembygdsföreningar. där även ÖHF är med.

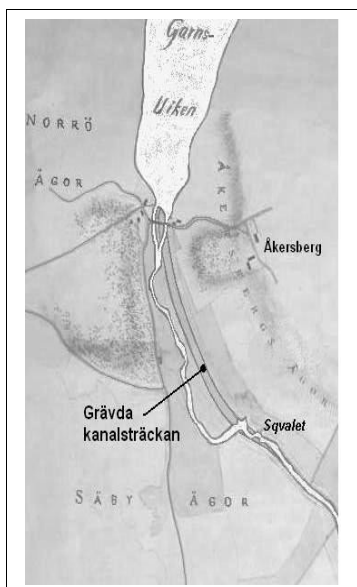
Boken finns att köpa genom Hembygdsföreningen bl.a .

Genom landhöjningen grundades leden upp efterhand, och man blev tvungen att skjuta båtarna på land vissa sträckor. Trots det betydde leden mycket för förbindelserna i sydöstra Uppland under hela medeltiden.

Runt 1820 hade inte ångmaskinen och tåget slagit igenom. På landbacken fraktade man gods med häst och vagn. Detta gjorde landtransporter dyra och långsamma. Till sjöss kunde man segla med stora laster till låg kostnad. Här fanns det fina pengar att tjäna för bönderna runt Garnsviken. Tänk att kunna lasta ved, spannmål och annat smått och gott vid egen brygga, och sedan utan omlastningar kunna segla båten rakt in i marknadens hjärta, Stockholm! Där kunde varorna säljas till bästa pris.

Kanalen från Garnsviken byggdes 1822-24. Det var staten som betalade kalaset. De som grävde var indelta soldater, och arbetet skedde i militär regi. Sverige hade nyligen förlorat Finland och staten ville utveckla landet, bättra på kommunikationerna och befrämja handel.

Trafiken öppnades 1825. De första tio åren passerade hundra fartyg om året. Behovet av regelbundna förbindelser med Stockholm blev allt större bland ortsborna, och den första passagerarbåten sattes i trafik på 1850-talet. Från 1880-talet var det Ångfartyget "Åkers Kanal" som gick på rutten Stockholm - Brottby. Hon kallades i folkmun för "Tuppen" eftersom hon väckte folk med ångvisslan på sin tur från Brottby tidigt om morgnarna.

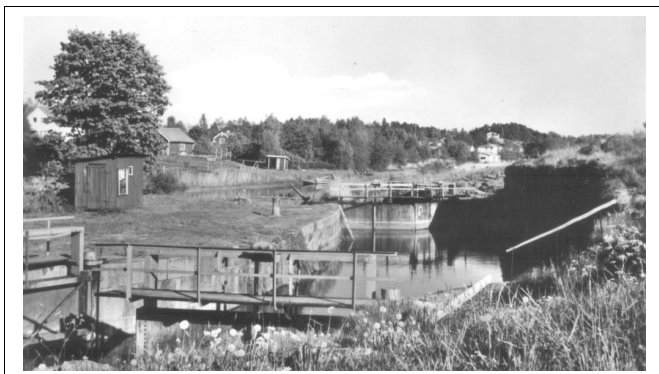
Gammal kartbild från 1819 visande norra delen av den grävda kanalen .

Deltaområdet vid utloppet har haft två större grenar. Den östra, till Prästfjärden, är exploaterad och det tidigare statliga riksskyddet för Åkers kanal har tagits bort av kommunen. Men den västra grenen är till större delen orörd och kan därför vara av stort intresse som riksskyddat promenadområde. Även om bottenröskeln hindrade genomfart vid Täljö från 900-talet kan området vid Gottsundaborgen ha fungerat in i medeltiden som omlastningsplats för inlandsgående båtar.

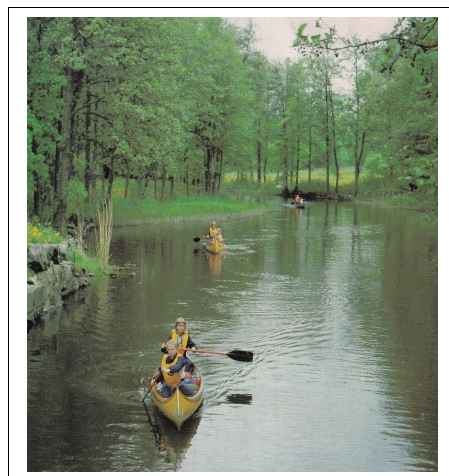

Runstenen vid Vikingabacken (se kartan nästa sida)

Åkersberga kanal är numera en av Upplands längsta och vackraste kanotleder, kantad med gravfält från vikingatiden. Längs leden finns fina badplatser, bland annat i Garnsviken. Österåkers och Vallentuna kommuner har rustat Långhundraleden med rast- och lägerplaser.

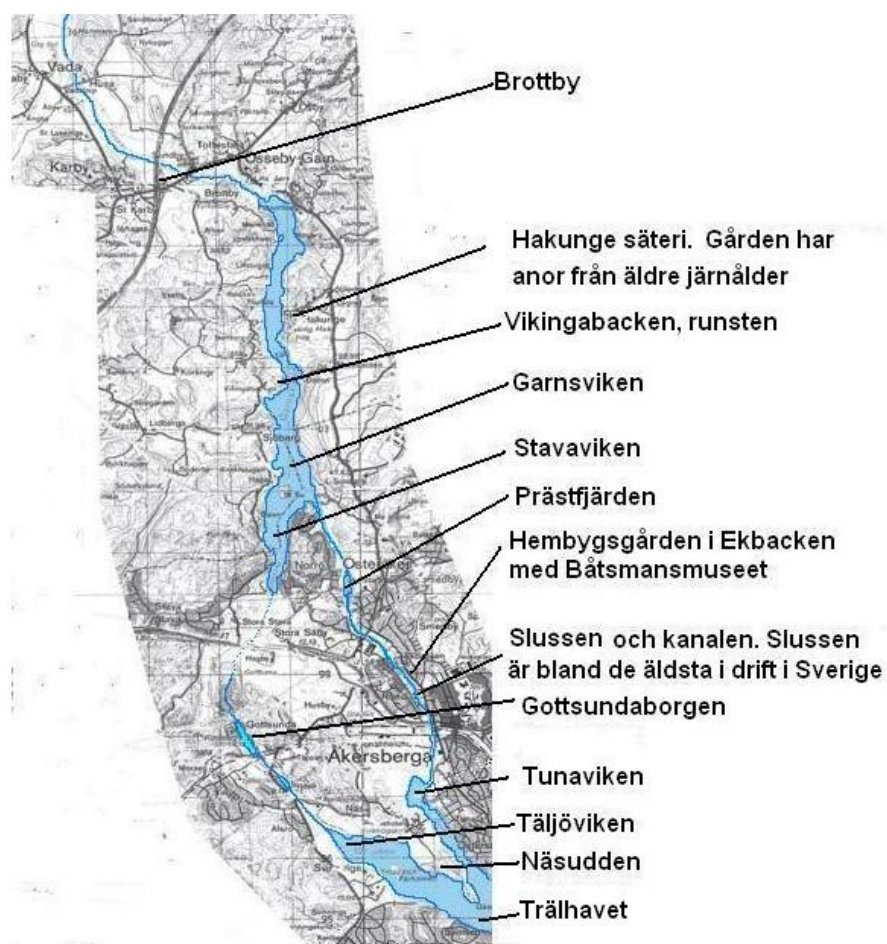

Slussen

Foto Ulla Oetterli

Karta över leden mellan Brottby och Trälhavet

ÖSTERÅKERS HEMBYGDS- OCH FORNMINNESFÖRENING
 box 606, 18427 Åkersberga, tel. 08-540 67980 (telefonsvarare), www.milstolpen.org